

Штиль Т.Б., магістр

Київський національний університет технологій та дизайну

РОЗРОБКА ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО БІЗНЕС-ПРОЕКТУ

Анотація. У статті наведені основні методи розробки та впровадження інноваційного бізнес-проекту на підприємстві в Україні. Розкриваються теоретичні аспекти розробки інноваційного бізнес-проекту та його впровадження на підприємстві.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність компанії на ринку, бізнес-проект, аналіз ринку.

Штиль Т.Б., магістр

Київський національний університет технологій та дизайну

РАЗРАБОТКА И ВНЕДРЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ БИЗНЕС-ПРОЕКТОВ

Аннотация. В статье указаны основные методы разработки и внедрения инновационного бизнес-проекта на предприятии в Украине. Раскрываются теоретические аспекты разработки инновационного бизнес-проекта и его внедрения на предприятии.

Ключевые слова: инновация, инновационная деятельность предприятия на рынке, бизнес-проект, анализ рынка.

Shtyl T.

Kyiv National University of Technologies and Design

DEVELOPMENT AND IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE BUSINESS PROJECT

Abstract. The paper identifies the main methods of innovative business project development and its introduction in the Ukrainian enterprise. The paper also reveals theoretic aspects of innovative business project development and its introduction in the enterprise.

Keywords: innovation, innovation activities of the enterprise on the market, business-project, market analysis.

Постановка проблеми. Сучасні темпи здійснення інноваційної діяльності в Україні є вкрай незадовільними. Так в останні роки кількість підприємств, які впроваджували інновації, не перевищує 35%. Такий стан свідчить про недосконалість чинної системи управління інноваційними процесами і обумовлює необхідність удосконалення традиційних недостатньо ефективних підходів до здійснення нововведень з урахуванням принципової зміни бізнес-планування, розробки та впровадження інноваційних проектів.

З огляду на той факт, що становлення ринкових відносин в Україні призвело до підвищення ролі економічних результатів у процесі прийняття управлінських рішень про доцільність здійснення будь-якого виду діяльності, останнім часом суттєво зросла значущість такого етапу інноваційного процесу як економічне обґрунтування та планування правильної, поступової реалізації проекту в ході яких здійснюється перехід від невизначеної зацікавленості в нововведеннях до формування чітких та стійких економічних мотивів постійного їхнього використання. Особливого значення вказаним етапам надає тяжкість можливих негативних наслідків від реалізації мало- або неефективних нововведень. В умовах ринкової економіки будь-яка більш-менш масштабна підприємницька діяльність (бізнес) зв'язана з господарським ризиком. Значна частина підприємців банкрутує через те, що не мають достатніх знань і навичок господарювання. Інноваційна діяльність вимагає ретельної і професійно грамотної підготовки до її здійснення. Наскільки ґрунтовно буде підготовлена, організована і проведена така робота, настільки успішно реалізуватиметься підприємницька ідея.

Результатом роздумів, критичного аналізу та пошуків відповідей на питання реалізації нової ідеї, що виникла, саме і є бізнес-план.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню розробки та впровадження інноваційних бізнес-проектів присвячені праці вчених-економістів та інженерів: П. Друкер, Э. Харгадон, М.А. Гершман, С.Ф. Покропивний, А.П. Новак та інші науковці.

Мета статті полягає у розкритті теоретичних та практичних аспектів сучасних особливостей бізнес-планування інноваційних проектів.

Виклад основного матеріалу. Виникнення будь-якої підприємницької ідеї, особливо інноваційної, ставить багато різноманітних запитань: хто виступає як конкретні споживачі, хто буде виробляти інновацію, яким є ринок продукту підприємства, які кошти необхідні для реалізації інноваційного проекту, чи виправдовує себе проект економічно тощо. Задля отримання відповідей на ці запитання й складається бізнес-план.

Бізнес-план являє собою письмовий документ, в якому викладено сутність підприємницької інноваційної ідеї, шляхи й засоби її реалізації та охарактеризовані ринкові, виробничі, організаційні та фінансові аспекти майбутнього інноваційного бізнесу, а також особливості управління ним. Бізнес-план дає можливість визначити життєздатність фірми та інновації за умов конкуренції, прогнозує процеси розвитку виробництва, конкретизує шляхи досягнення мети і подолання перешкод, є чинником, що стимулює інтереси потенційних інвесторів у їхніх пошуках вкладання коштів у розвиток інноваційних технологій. Таким чином, в умовах ринкової системи господарювання бізнес-план – це активний робочий інструмент управління, відповідний пункт усієї планової та виконавчої діяльності інноваційного підприємства; це документ, який визначає оптимальні за часом і найменш ризиковані шляхи реалізації інноваційного проекту.

Специфіка інноваційного бізнес-плану полягає в тому, що це комплексний документ, який відображає всі основні аспекти інноваційного проекту. В ньому розглядається широке коло проблем, на які може натрапити підприємець і визначаються способи їх розв'язання. Водночас слід зазначити, що принципи управління за допомогою бізнес-плану передбачають необхідність урахування в процесі розробки конкретного бізнес-плану багатьох специфічних для даного інноваційного проекту факторів.

Бізнес-план складається на 3–5 років з розбивкою по роках, а перший рік – по місяцях. В цілому період бізнес-плану залежить від характеру та масштабів діяльності підприємства. Головне, щоб рядки плану були достатніми для повного, закінчення реалізації разового проекту, або для виходу на планову потужність виробництва і збуту, визначення строків окупності вкладень та їх рентабельності.

Бізнес-план може бути підготований менеджером, підприємцем, фірмою або групою фірм. Якщо у керівника виникла ідея освоїти виготовлення інноваційного продукту, він пропонує свою ідею для бізнес-плану.

Запорукою успіху інноваційної діяльності є успішний початок справи. Процес складання бізнес-плану є специфічним у кожному конкретному випадку. Тому практично неможливо дати якусь універсальну (стандартну) схему його розробки.

Найбільш складною є процедура опрацювання бізнес-плану для започаткування нового бізнесу. Узагальнення підприємницького досвіду дає змогу виділити в процесі розробки такого бізнес-плану три стадії: початкову, підготовчу, основну.

Якщо йдеться про розробку бізнес-плану для розширення вже наявного бізнесу, то необхідність у початковій стадії відпадає. Обґрунтовуючи інноваційний проект

удосконалення діяльності підприємства, теж можна обмежитися лише основною стадією. Розглянемо докладніше кожну зі стадій розробки бізнес-плану.

Початкова стадія. Опрацювання бізнес-плану для заснування інноваційного бізнесу починається з розробки концепції, тобто тих принципових рішень, які закладаються в його основу. У межах роботи над концепцією майбутнього бізнесу:

- 1) здійснюється пошук інноваційної ідеї;
- 2) вибирається сфера діяльності;
- 3) обґрунтовується доцільна форма організації бізнесу;
- 4) приймається рішення щодо способу започаткування бізнесу.

Найвідповідальнішим етапом, від якого багато в чому залежать усі інші рішення щодо створення бізнесу, є пошук інноваційної ідеї майбутнього бізнесу. Джерелами таких ідей найчастіше бувають: вивчення новітніх технологій та їх розробок; вивчення запитів і побажань споживачів; критичний аналіз товарів, які випускають інші фірми; бесіди з продавцями торговельних закладів; вивчення технічної літератури та патентної інформації; результати власних досліджень і розробок. Для пошуку підприємницьких інноваційних ідей використовуються різноманітні методи ("мозкового штурму", конференції ідей, "колективного блокнота", контрольних запитань, фокальних об'єктів тощо).

Вибір сфери підприємницької діяльності (виробництво, оптова торгівля, роздрібна торгівля, послуги, будівництво, фінансова діяльність тощо) відбувається з урахуванням:

- 1) суті та спрямованості самої інноваційної ідеї майбутнього бізнесу;
- 2) особистих факторів (власний практичний досвід та потенціал, наявність відповідної освіти та знань, відповідність сфери бізнесу інтересам і вподобанням самого підприємця);
- 3) зовнішніх факторів (реальна економічна ситуація, законодавче заборонені сфери й види діяльності, необхідність ліцензування діяльності, державні пріоритети в розвитку окремих галузей, сучасні й майбутні потреби споживачів, ступінь конкуренції в галузі, стадії життєвого циклу виробів, наявність необхідних ресурсів, інші специфічні зовнішні чинники).

До основних питань опрацювання концепції майбутнього бізнесу належить також вибір способу започаткування інноваційного бізнесу. Традиційно розглядають два основних способи започаткування інноваційного бізнесу:

- 1) створення нового підприємства «з нуля»;
 - 2) придбання фірми, що вже існує;
- Підготовча стадія. На підготовчій стадії:

1) збирається та аналізується маркетингова, виробнича, фінансова й загальноекономічна інформація про майбутній інноваційний бізнес (процес формування інформаційного поля бізнес-плану). Чим більше інформації буде зібрано, тим більш обґрунтованими будуть наступні розрахунки;

2) з'ясовуються сприятливі можливості та загрози розвитку бізнесу в зовнішньому середовищі. Для вивчення факторів зовнішнього середовища всю їх сукупність, як правило, поділяють на три групи: загальноекономічні фактори, галузеві фактори, конкуренти;

3) оцінюються сильні та слабкі сторони фірми. Сильні сторони фірми – це її особливі, унікальні або принаймні оригінальні способи конкурентної боротьби. Слабкі сторони – це те, в чому фірма відстає від конкурентів;

4) визначається місія фірми, тобто головне призначення, специфічна роль, особливий шлях у бізнесі, що відрізнятимуть її від конкурентів;

5) формулюються конкретні цілі діяльності фірми, тобто чітко визначається те, чого фірма хоче досягти за певний проміжок часу;

б) аналізуються стратегічні альтернативи та вибирається стратегія діяльності фірми. Вибираючи стратегію, підприємець, як правило, орієнтується на одну з можливих типових стратегій бізнесу: контроль за витратами, диференціацію; фокусування.

Основна стадія – це безпосереднє опрацювання бізнес-плану. Головна мета цієї стадії – довести економічну доцільність створення даного бізнесу, переконливо показати, як саме гроші чи інші ресурси потенційного інвестора забезпечать йому очікуваний зиск. Інвестор має побачити прибуток не після, а до того, як вкладе гроші в запропонований проект. Звичайно, зробити це можна за допомогою ретельно підготовленого бізнес-плану. При цьому сформульовані на початковій і підготовчій стадіях концепція, місія, цілі та стратегія майбутнього бізнесу утворюють "каркас" бізнес-плану, визначають його спрямованість, логіку побудови і зміст відповідних розділів.

Більшість підприємців опрацьовують бізнес-плани для залучення інвесторів до фінансування свого проекту. Найскладнішою та найбільш повною щодо висвітлення питань є процедура розробки бізнес-плану для виробничої діяльності. Тому далі розглядатимемо структуру, зміст та методикку розробки бізнес-плану, орієнтованого на залучення інвестицій у виробничу діяльність, у структур якого, як правило, виділяють такі складові:

1. Титульний аркуш.
2. Зміст бізнес-плану.
3. Резюме.
4. Галузь, фірма та її продукція (послуги).
 - 4.1. Поточна ситуація і тенденції розвитку галузі.
 - 4.2. Опис продукту (послуги) фірми.
 - 4.3. Патенти, товарні знаки, інші права власності.
 - 4.4. Стратегія зростання фірми.
5. Дослідження ринку.
 - 5.1. Загальна характеристика ринку продукту.
 - 5.2. Цільовий ринок бізнесу.
 - 5.3. Місцезнаходження фірми.
 - 5.4. Оцінка впливу зовнішніх чинників.
6. Маркетинг-план.
 - 6.1. Стратегія маркетингу.
 - 6.2. Передбачувані обсяги продажу.
7. Виробничий план.
 - 7.1. Основні виробничі операції.
 - 7.2. Машини й устаткування.
 - 7.3. Сировина, матеріали та комплектуючі вироби.
 - 7.4. Виробничі й невиробничі приміщення.
8. Організаційний план.
 - 8.1. Форма організації бізнесу.
 - 8.2. Потреба в персоналі.
 - 8.3. Власники бізнесу й команда менеджерів.
 - 8.4. Організаційна схема управління.
 - 8.5. Кадрова політика та стратегія.
9. Оцінка ризиків.
 - 9.1. Типи можливих ризиків.

9.2. Способи реагування на загрози для бізнесу.

10. Фінансовий план.

10.1. Прибутки і збитки.

10.2. План руху готівки.

10.3. Плановий баланс.

10.4. Фінансові коефіцієнти.

11. Додатки.

Зазначена структура є лише приблизною схемою бізнес-плану. Конкретний бізнес-план може бути і не таким докладним. Але тут указані ті основні розділи, які необхідно включити до бізнес-плану, орієнтованого на залучення інвестицій у виробничу діяльність.

Бізнес-план інноваційного проекту є одним із складових документів, що визначають стратегію розвитку фірми, базуючись водночас на загальній концепції розвитку фірми, докладніше розробляє економічний та фінансовий аспекти стратегії, дає техніко-економічне обґрунтування конкретних заходів. Реалізація стратегії ґрунтується на широких інвестиційних програмах, що є складовими цілої системи взаємопов'язаних технічних, організаційних та економічних змін за визначений проміжок часу.

Висновки. Складання бізнес-плану базується на використанні різноманітної інформації, для збору якої необхідно мати досвід у сфері підприємництва та маркетингу, знати технологію виробництва і логістику, вміти вести облік, звітність і аналіз господарсько-фінансової діяльності підприємства, тому складання бізнес-плану потребує значних витрат часу та коштів. За оцінками фахівців на розробку бізнес-плану потрібно від 100 до 200 людино-годин, з яких в залежності від стадії життєвого циклу підприємства від 30% до 70% витрачається на інформаційне забезпечення.

Можна зробити висновок, що вдало розробивши інноваційний бізнес-план, можна отримати надійний інструмент у змаганні з конкурентами і в розширенні своєї особистої справи. Бізнес-план надає можливість оцінити життєздатність підприємства в умовах конкуренції, дає орієнтири для першочергової діяльності, служить аргументом для одержання фінансової підтримки від зовнішніх інвесторів.

Планування інновацій це система розрахунків, направлена на вибір і обґрунтування цілей розвитку інвестиційного проекту і підготовку рішень, необхідних для їх безумовного досягнення. Плануванню інновацій на інвестиційний проект властиві принципи, що встановлюють загальні правила розробки і ефективного функціонування цієї підсистеми в інноваційному менеджменті. Здійснення інноваційної діяльності інвестиційного проекту направлене на досягнення певних економічних результатів, завдань господарського і фінансового розвитку.

Важливим аспектом економічного обґрунтування інноваційних проектів є встановлення величини планового горизонту. Доведено, що існуюча багатоваріантність можливих підходів негативно позначається на кінцевих результатах оцінки, тому як припускає можливість значної їх суб'єктивізації (один і той же проект залежно від величини вказаного параметра може бути і ефективним і ні). Однією з основних проблем, яка стримує інноваційну діяльність вітчизняних підприємств, є нестача або повна відсутність власних коштів на її здійснення. Відмітною характеристикою інноваційного процесу є невизначеність кінцевих результатів і, зокрема, невизначеність із терміном ефективного використання нововведень. Доведено, що одним із факторів, який суттєво визначає цей параметр, є економічна доцільність подальшої експлуатації цих нововведень. Тому сучасним розробникам інновацій необхідно навчитись правильно розробляти бізнес-план інноваційного проекту для залучення коштів.

Список використаної літератури

1. Бурков В. П. Бизнес-план инвестиционного проекта. Методика составления: метод. пособие / В. П. Бурков, В. В. Галь и др. – М.: ЦИПКК. А.П., 1997.
2. Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування: навч. посібник. – Вид. 2-ге, доп. / С. Ф. Покропивний, С. М. Соболь, Г. О. Швиденко, О. Г. Дерев'янка. – К.: КНЕУ, 2002. – 379 с.
3. Водачек Л. Стратегия управления инновации на предприятии / Л. Водачек, О. Водачкова. – М.: Экономика, 2000.
4. Горохов М. Ю. Бизнес-планирование и инвестиционный анализ / М. Ю. Горохов, В. В. Малеев. – М.: Филинь, 1998.
5. Кирина Л. В. Стратегия инновационной деятельности предприятия / Л. В. Кирина, С. А. Кузнецова // Формирование механизма управления предприятием в условиях становления рынка: сб. науч. трудов / под ред. д.э.н. В. В. Титова и В. Д. Марковой. – Новосибирск: 2001.
6. Кутейников А. А. Искусство быть новатором / А. А. Кутейников. – М.: Знание, 2001.
7. Новая технология и организационные структуры / под ред. Н. Пиннигса, А. Бьютандяма. – М.: Экономика, 2000.
8. Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування: навч. посібник / С. Ф. Покропивний, С. М. Соболь, Г. О. Швиданенко, Л. М. Шапринська. – К.: КНЕУ, 1999.
9. Санто Б. Инновация как средство экономического развития / Б. Санто. – М.: Прогресс, 2000.